

ISBN: 978-625-7303-17-0

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 409

Tarih

Yayın Yönetmeni

Furkan Çalışkan

Editör

Havva Akdağ

Düzeltili

Rıdvan Tulum

Kapak

Harun Tan

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Şubat 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları

Sertifika No: 49619

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212 612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.

Cihangir Mah. Güvercin Cad.

No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok

Kat: 2 34310 Haramidere -

Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452

Tel: 212 412 17 00

© Eserin her hakkı anlaşmalı olarak Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir.
İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Dârülfünun Tarihi

Üniversite Tarihi

MEHMED ALİ AYNÎ

YAYINA HAZIRLAYAN
AYKUT KAZANCIGİL

KETEBE

Prof. Dr. Aykut Kazancıgil

Ord. Prof. Dr. Tevfik Remzi Kazancıgil ve Sabiha Hanım'ın oğlu olarak 1930 yılında İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni bitirdi. 1957'de İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde Kadın Doğum Kliniđi'nde asistan, 1961'de uzman, 1967'de doçent, 1973'de profesör oldu. Bir süre ana bilim dalı başkanlığı yaptı. 1997'de 40 yıl çalıştıktan sonra emekli oldu.

Eđitim yıllarında Paris ve Kiel (Alm) üniversitelerinin tıp fakültelerinde görev yaptı, araştırma enstitülerinde çalıştı. Ayrıca College de France'de incelemelerde bulundu. Aykut Kazancıgil'in akademik dünyada çalıştığı süre içinde geniş bir yayın faaliyeti olmuştur. Kendisinin 100'ün üzerinde kitabı ve 250'yi aşan bilimsel makalesi mevcuttur. Tıbbi araştırmaları ve yayınları dışında Tıp Tarihi, Bilim Tarihi ve Kültür Tarihi alanlarına da büyük ilgi duymuş ve çeşitli yayınlar yapmıştır. Bu alandaki yayın hayatına günümüzde de devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	9
Mehmed Ali Aynî Hakkında Yayınlar	17
DÂRÜLFÜNUN	21
Birinci Teşebbüs	27
DÂRÜLMAARİF	30
ENCÜMEN-İ DÂNİŞ	30
Açılacak Dârülfünun'a Muallim Yetiştirmek	32
Umûmî Serbest Dersler	33
İkinci Teşebbüs	40
Tarih-i Katre	43
Resm-i Küşâd	44
Dârülfünun-u Osmanî Ders Cedveli	46
Dârülfünun Fakülteleri	47
Tedris-i Lisanî	48
Muallimlerin Maaşları	48
Kitap Zorluğu	48
Dârülfünun Niçin Kapanmış	49
Üçüncü Teşebbüs	52
Hukuk Fakültesi'nin Programı	54

Turuk-u Maabir Mektebinin Programı.....	54
Edebiyat Fakültesinin Programı.....	54
Dördüncü Teşebbüs.....	55
Heyet-i Talimiye.....	57
Meşrutiyet'in İlanından Sonra	57
1- Ulûm-u Şer'îye Şubesi'nin Dersleri (İlahiyat Fakültesi).....	62
2- Ulûm-u Hukukiye Şubesi'nin Dersleri	62
Edebiyat Şubesi Ders Cetveli.....	72
Usûl-u İdare.....	74
Müdür-ü Umumiler	74
Fen Fakültesi Müdürleri.....	75
Hukuk Fakültesi Müdürleri.....	75
Ulûm-u Şer'îye Şubesi'nin İlgâsı (Kaldırılması).....	75
Hanımlar İçin Dârülfünun	76
Fen Fakültesi İçin Celbedilmiş Olan Alman Müderrisler.....	80
Hukuk Fakültesi İçin Celbedilmiş Olan Alman Müderrisler.....	80
Yeni Gelen Ecnebi Müderrisler Hakkında.....	81
Dârülmesaiir.....	82
Dârülfünun İçin Yeni Bir Kanun	83
Yeni Nizamname'nin Edebiyat Medresesi İçin Kabul Ettiği Dersler Şunlardır:.....	84
Hukuk Medresesi İçin Kabul Olunan Dersler.....	85
Dârülfünun Eminleri	85
Fakülte Reisleri.....	86
Hukuk Fakültesi Dekanları.....	86
Fen Fakültesi Dekanları	86
Tıp Fakültesi Dekanları.....	86
Dârülfünun Mecmuası.....	87
İlk Sayının İçindekiler	87

Dârülfünun Mütareke Zamanında.....	90
Cumhuriyet Hükümeti Sayesinde Dârülfünun'un İnkişâfı	91
İstanbul Dârülfünunu Talimatnâmesi	94
Heyet-i İlmiye	96
Dârülfünun İdari Vesaiti.....	98
Fakültelerin İdari Vesaiti.....	99
Kayıt, Ücret ve İmtihanlar	101
Muvakkat Maddeler	103
Dârülfünun Divânı.....	105
Tıp Fakültesi Hocaları.....	106
Edebiyat Fakültesi Hocaları.....	113
İlahiyat Fakültesi Hocaları.....	116
Fen Fakültesi Hocaları	117
Eczacı ve Dişçi Mektepleri Muallim Muavinleri.....	121
DÂRÜLFÜNUN'UN HİZMETİ	124
Tıbbiye Fakültesi	124
Hukuk Fakültesi.....	125
Edebiyat Fakültesi.....	127
EK 1:	131
ENCÜMEN-İ DÂNİŞ'İN AZALARI.....	131
BAZI KAYNAKLAR.....	140

TAKDİM

Bizde medrese tarihi hakkında eski belgeler mevcuttur ve bunlar günümüzde yaygın şekilde değerlendirilmektedirler; ancak Darülfünun tarihi hakkında ilk çalışmayı yapmak şerefi Mehmed Ali Aynî'ye ait olmuştur. Adnan Adıvar bir makalesinde “üniversite tarihlerinin, düşüncenin gelişiminin de tarihi olduğunu” ifade eder. Bizde Darülfünun, Tanzimat'tan sonra üç başarısız atılım sonucunda ancak 1900 yılında açılabilmiştir. Her ne kadar Tıbbiye, Mülkiye, Hukuk gibi o zamana kadar birbirinden bağımsız olarak faaliyette olan yüksek okullar var ise de bunlar belirli bir anlayış dahilinde üniversite haline gelememişti. Bunun için tarihçi Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu* adlı meşhur eserinde İstanbul Darülfünunu'nu bir İslam ülkesinde kurulan, dinî yapılı olmayan ilk üniversite olarak kabul etmektedir. İstanbul Darülfünunu 33 yıllık başarılı bir yaşamdan sonra 1933 yılında 'İstanbul Üniversitesi Reformu'yla tarihe karışmıştır. Ancak faal olduğu dönem, inanılmaz mücadelelerin gerçekleştiği dünya tarihinin en mühim dönemeç noktalarından birine rastlamıştır. İkinci Meşrutiyet (1908), Balkan Harbi (1911-1912), I. Dünya Savaşı (1914-1918), Mütareke ve Millî Mücadele Yılları (1918-1922) ve en nihayet 1923'ten sonra Cumhuriyet dönemi.